

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Jana Jiřika
konané dne 30. září 2013

téma práce: „Divadelní studio Reduta jako příklad modernistické utopie“

přítomní: prof. PhDr. Vladimír Just, CSc. (předseda komise), prof. PhDr. Eva Stehlíková, Mgr. Petr Christov, Ph.D., Mgr. Martin Pšenička, Ph.D., prof. PhDr. Pavel Janoušek, CSc., prof. Přemysl Rut, prof. PhDr. Jan Hyvnar (školitel), CSc., prof. PhDr. Jana Pilátová (oponentka)

Předseda komise pan prof. Vladimír Just zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta.

Školitel představil doktoranda Mgr. Jana Jiřika a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací. Školitel zdůraznil uchazečův dlouhodobý zájem o polské divadlo, který se projevil již v diplomové práci o Leonovi Schillerovi, a vyjádřil naději, že disertační práce uchazeče zaplnila bílá místa české teatrologie v dějinách polského divadla.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Sdělil zejména, že dějiny studia Reduta nahlíží jako realizaci modernistické utopie, kterou chápe v širším pojetí, než je v české teatrologii obvyklé. Vychází z pojetí autorů, kteří zasazují počátek moderny na přelom 18. a 19. století, kdy angličtí romantici reagují na průmyslovou revoluci a kultura se vyvazuje z područí náboženství. Moderna tedy popisuje svět v krizi a další koncept, který kandidát přejímá od polského sociologa Jerzyho Szackého, je utopie, která chce holistickým způsobem změnit a ovlivňovat svět. Tento koncept pak kandidát aplikuje na dějiny divadelního studia Reduta – a to jak na první fázi divadla-klášteřa, tak na reakci studia na tehdejší polskou společnost ve velké plenérové inscenaci *Vytrvalého prince*, stejně jako na tzv. Čtvrtou Redutu, tedy Osterwův koncept divadla, který promýšlel během druhé světové války. V poslední části práce hledá kandidát paměť tohoto divadelního studia v polském divadle, k níž samozřejmě řadí Jerzy Grotowského a navazující studia, ale na rozdíl od polské teatrologie ji také spatřuje v divadle Kazimierze Dejmka. Práci doplňuje příloha o česko-polských divadelních vztazích v průběhu 19. století uzavírající se rokem 1914. Ve své disertační práci se kandidát zejména snažil odpovědět na otázku, jakou roli hraje divadlo v modernismu a jaký má vliv na společnost.

Poté oponenti prof. Petr Oslzly a prof. Jana Pilátová přednesli závěry svých posudků. Prof. Pilátová ocenila, že studio Reduta je reprezentativní příklad pro realizaci modernistické utopie v divadle a práce podle jejího názoru zaplnila mezery v české teatrologii. Oponentka se domnívá, že studio Reduta je inspirativní pro myšlení o jakémkoli divadle i o tom dnešním, ale vytýká práci, že se do přítomnosti dostává jen z polské, nikoli z české strany. Oponentka si je vědoma složitěho úkolu kandidáta vybrat ze záplavy polských materiálů to důležité, domnívá se však, že podcenil obecnou neznalost polských dějin a neodhadl, do jaké podrobnosti by měl jít. Právě úplnější historický výklad by čtenáři usnadnil pochopení a různé citace a tvrzení by byla jasnější. Další nedostatek prof. Pilátová spatřuje v tom, že kandidát nevěnoval dost prostoru osobnosti Mieczysława Limanowského. Dala by přednost tomu, aby si kandidát zvolil příklady a na nich postavil svou interpretaci a látku tak nevykládal teoreticky, např. skvělý výběr Dejmka nebyl v tomto ohledu plně využit. Přes zmíněné nedostatky však cení shromáždění a utřídění materiálu a pronikání kandidáta do složité problematiky dějin polského divadla. Práci tak doporučuje k obhajobě.

Prof. Oslzly (posudek oponenta přečetl Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.) shrnuje členění práce i její záměr. Vytýká práci pojetí vložené kapitoly dějin divadla, která podle něho některými částmi narušuje kontinuitu výkladu moderny. Dále oponent vznáší dotaz, proč nebyl do kapitoly Divadlo pro davy vedle Reinhardta a Wagnera zahrnut i Copeau a argumentace kandidáta mu v tomto ohledu přijde nedostatečná. Oponent si cení hlavní kapitoly práce věnované přímo studiu Reduta, byť nejde

o primární výzkum, kapitola je povedená a poskytuje ucelenější popis tohoto divadla. Oponent by uvítal, aby kandidát věnoval větší pozornost faktu, že Osterwa se stal v roce 1923 v čele nově obnoveného Národního divadla ve Varšavě. Dále oponent klade otázku, zda Limanowski nebyl hlavním etickým nositelem divadla a zda tedy není na škodu, že pozornost kandidáta je obrácena spíše na Osterwu. Oponent taktéž kladně hodnotí kapitolu o Čtvrté Redutě a oceňuje analýzu a kritický náhled tohoto divadelního konceptu, stejně tak za velmi zajímavou považuje kapitolu věnovanou dědictví Reduty v polském divadle. Práci považuje v této kapitole za velmi přínosnou a původní, protože na rozdíl od běžné cesty české a polské teatrologie (Grotowski a následovníci) se věnuje odkazu Reduty v díle režiséra Dejmk. Za chybu považuje opomenutí osobnosti Bořivoje Srby v souvislosti s činohrou ND Brno a také v opominutí spolupráce divadla Husa Na provázku s polskými divadelními studii v 70. a 80. letech 20. stol. (např. Teatr Ósmego Dnia, Teatr 77). Kandidát přesvědčil oponenta o celkovém přínosu a kladech své práce. Oponent však práci vytýká chybějící chronologii akcí Reduty, která by měla tvořit první přílohu pro čtenářovu snazší orientaci. Oponent se dále domnívá, že formální stránka textu nedosahuje jeho kvalit obsahových: podrobuje kritice jednotlivé nedostatky v obsahu práce, přímo v textu, jeho grafické podobě a poznámkovému aparátu, kde postrádá citace v polském originálu. Po zvážení všech zmíněných negativ i kladů práce ji však jednoznačně doporučuje k obhajobě.

Kandidát Mgr. Jan Jiřík odpovídá na posudky oponentů. Zprv se omluvil za veškeré chyby v textu. Sám kandidát si je vědom nedostatečného propojení teoretické části s částí praktickou, asi by přijal řešení prof. Osízlého propojit tyto dva celky skrze kapitolu o divadle pro davy. Nezabýval by se kapitoly o Národním polském divadle, protože ji považuje za podstatnou pro téma práce. Je si také vědom toho, že rozšíření kapitoly o významu romantismu v Polsku by se dále propojilo v pojednání o Limanowském a Osterwovi a otevřelo by to i další zajímavé kapitoly (např. Towiański), ale kandidát se domnívá, že v této práci nemohl zacházet do dalších podrobností. Na výtku nedostatečnosti historického výkladu kandidát namítá, že práce by pak směřovala jinam a že se tímto snažil posunout téma z polského prostředí do evropského kontextu. Kandidát sám kriticky vnímá, že Dejmk v práci více neinterpretoval, ale svým studiem ho objevil a zařadil do tohoto kontextu (v rozporu s polskou teatrologií), takže na další krok nezbyvalo síl. Kandidát se omlouvá, že mu vypadl prof. Srba v souvislosti s ND Brno, což je výsledkem studia polských materiálů, které zmiňují pouze prof. Kopeckého. Kandidát dále vycházel z osobního archivu a paměti M. Hynšta, kde opět vystupuje Jan Kopecký. Na další výtku, že se nevěnoval spolupráci Husy Na provázku s polskými divadly, namítá, že je to způsobeno tím, že se v kapitole věnuje oficiálnímu velkému divadlu, nikoli studiovým scénám, byť přiznává, že to patrně nedostatečně zdůraznil.

Prof. Just zmiňuje, že kandidát neodpověděl na výhradu ohledně chybějícího soupisu inscenací, kandidát si je vědom tohoto nedostatku své práce a omlouvá se za něj.

Diskuse: Prof. Justovi v práci schází zmínka o hře *Papírový milenec*, kterou uvedl O. Stibor v Československu a kterou převzal od Osterwy. Kandidát odpověděl, že se jedná o marginální text, který byl uveden v prvním období existence divadelního studia, kdy toto studio uvádělo řadu nových a často velmi problematických textů. *Papírový milenec* měl v Polsku úspěch pouze díky J. Osterwovi, který hrál titulní roli a který patřil k nejoblíbenějším hercům své doby. Prof. Hyvnar podotkl, že situace se znalostí polských dějin v Česku a naopak je skutečně tristní a že není jednoduché se s ní vypořádat. Prof. Pilátová se však domnívá, že píše-li se o kultuře, je nutné historický kontext uchopit za správný kořínek a zahrnout ho do interpretace. Mgr. Jiřík děkuje za tuto poznámku. Prof. Janouška zaujalo rozšíření pojmu moderny až k přelomu 18. a 19. století, ptá se však na konkrétní přínos tohoto rozšíření a na to, jak ovlivní další historické pojmy. Kandidát sleduje problém krize a obrody, polská kultura dodnes čerpá z romantismu a z romantického chápání umění a společnosti, což v české kultuře není. Prof. Janoušek s odpovědí není spokojen, ale kandidát i předseda komise se domnívají, že na otázku bylo odpovězeno dostatečně. Prof. Hyvnar připomíná, že moderna se staví vůči romantismu kriticky i kladně a že kandidát to v práci dobře

analyzoval.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování: Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsala: Mgr. Tereza Siegllová